

rendszere Al Szaud-al az élén. Az ellentétek ellenére, amely különösen a vallás terén vált érezhetővé, amellet, hogy soha ezen a ponton teljes megegyezésre soha nem került sor, cz a két politikai rendszer mégis elég szoros összeköttetésre lép egymással.

A világháborúban az angolok felhasználva „Arábia az araboké“ jelszót, Törökország ellen uszították az arabokat. A világháború befejezésekor mégis angolok és franciák telepedtek meg a felszabadult tartományokban, hogy köveitelhessék a mandatórikus jogot.

Az angoloknak továbbra is fontos volt az arab államokkal jó viszonyban maradni, mert ezeken a területeken keresztül vezet a tengeri, szárazföldi és légi út India felé. Megindult a harc Olaszország és Anglia között a Vörös-tenger birtoklásáért és ez a harc az arab államok területén játszódik le. Japán előretörése egészen Törökországig szintén nagy gondot okozott az angol politikusoknak. Ez a kérdés is súlyosan érintette az angol birodalmat, mert időközben a Távolkeleten sorra veszítette régebbi pozícióit. Jelenleg az angolok elég erősen állanak Arábiában, annak ellenére, hogy Egyiptomban nagy engedményeket kellett tenniök. A jelen pillanatban az összes nagyhatalmak között (Anglia, Franciaország, Olaszország, Szovjetunió, Japán) Anglia helyzete a leg-erősebb a Közelkeleten és legnagyobb gyakorlata van ezekben az államokban befolyása megtartására.

—V—

A politikai pártok Indiában

A politikai pártok történelme Indiában 1885-ig nyúlik vissza. Ebben az évben alakul meg gazdag hindú ügyvédek, ujságírók és állami tisztviselők kezdeményezésére, a még ma is legnagyobb politikai csoportosulás, az „Indiai Nemzeti Kongresszus“. 1918-ig a párt tevékenysége a nagybirtokos réteg és az angol szolgálatban lévő, magasrangú hindú tisztviselői kar érdekeinek megvédésében merül ki. Ellenzékiségről csak Ghandinak Afrikából való visszatérése után lehet szó, mert ő is ugyanúgy, mint a többi hindú politikus, a világháború befejeztéig semmiféle tevékenységet nem fejtett ki.

A hindú politikusok passzív magatartása az angol ígérekkel magyarázható. Az Antánt seregei 1918 első hónapjaiban nagy veszélyben forogtak. Ekkor felelős kormányt és alkotmányreformot ígértek Indiának. A Delhiben összeülő háborús konferencián megcsillagtatták India függetlenségét és India hitt. 985 ezer embert szerelt fel és küldött ki a frontra. Ezenkívül óriási anyagi áldozatokat hozott.

A veszély elmúltával ködbeveszett India függetlensége is, a dominiumi rang. Az 1919-ben felállított Rowlatt-féle törvények újra életbeléptették a cenzurát, a titkosrendőrséget és az India védelméről szóló háborús törvény rendelkezéseit.

Gandhi már 1918-ban megindította mozgalmát. Megszervezte a kajráti és a csamparai mezőgazdasági munkások zavargásait, természetesen az „Ellent-nem-állás“ (Szatjagraha)¹⁾ elve alapján. De Gandhi 1919-ig csak másodrangú szerepet játszik. A hindúk Tilakot ismerték el vezérüknek, aki nagyobb gondolkodó volt Gandhinál és harci módszereit nem a vallásból merítette, hanem a reális életből. Ha Tilak életben marad, Gandhi nyilván csak a mozgalom vallási vezetését tartja a kezében, mert amíg Tilak élt, elvitathatatlan feje volt Indiának. Született politikus, aki nem törődött a vallási dogmákkal. Szerinte: a politika nem való Szadluknak (szenteknek, kegyes embereknek). Mindent feláldozott volna hazája szabadságáért. Azt tartotta, hogy a politikában minden jogos és megengedett. Amíg élt, az angolokat az a veszély fenyegette, hogy a nagy kínai forradalmár, Szun-Jat-Szen példáját követve, összekötetésbe lép Moszkvával.

Gandhi gondolkodását nem lehet eddig vezetni. Ő a vallását hazájánál is előbbre helyezi és már 1921-ben világosan az orosz rendszer ellen nyilatkozott. Gandhi az erőszak alkalmazását bűnnek tartja és saját kijelentése szerint azért állt a Rowlatt-féle törvény elleni harc élére, hogy elterelje ezt a mozgalmat az erőszak útjáról.

Gandhi ugyanazt a módszert akarta alkalmazni, mint a dél-afrikai hindúk jogainak kivívásában. Itt 1893-tól 1914-ig sok siker ért el. De a natali hindú telepesek, számra véve mintegy 150 ezren, kis számuknál fogva nem is választhattak más harci eszközök a fehérekkel szemben, mint a passzív ellenállást.

1890—91 körül a hindúk bevándorlása Délafrikába nagy ideggyűlöletet váltott ki az ottani lakosságban. A kormányzat is szította a hindúgyűlöletet. Meg akarta tiltani az ázsiaiak bevándorlását és a már letelepülteket ki akarta utasítani az országból. Üldözések, lincselések és fosztogatások napirenden voltak. Az óriási adók minden vállalkozást lehetetlenné tettek és a hindúk szervezetlenül álltak mindezzel szemben. Gandhi, aki mint ügyvéd került Délafrikába, megszervezte őket. Elfogadtatta velük az ellent-nem-állás módszerét, földművelő kolóniát szervezett tolsztoji elgondolások szerint és kivonta a hindúkat a városokból, ami az ország ipari életét úgyszólván megbénította. Ez a küzdelem húsz esztendeig tartott. Leghevesebb volt 1907—1914 között. Az ázsiaiak ellen szóló törvény meghozatalakor (1906) a Gandhi hívására Johannesburgban összegyűlt hindúk esküt tettek a passzív ellenállásra. Ehhez az akcióhoz az afrikai kínaiak is csatlakoztak. A mozgalom nőtt. Az 1913-ban lefolyt nagy sztrájkok, szenvedélyes népgyűlések és a hindúk tömeges átvonulása Transvaalon felkavarták a közvéleményt. Ugyanakkor Anglia a világháború előtt állt. Meg akarta őrizni India nyugalmát és nehogy valami váratlan meglepetésben legyen része a nagy leszámolás

¹⁾ Etimológiája: szatja — igazságos, egyenes; agraaha — kísérlet; tehát: igazságos kísérlet.

idején, a délafrikai kormánnyal 1914-ben elfogadtatta a nyomasztó adókat törölő rendelkezéseket és tartózkodási jogot adatott minden hindúnak. Gandhi harci módszere, a passzív ellenállás, közvetlenül a világháború előtt sikerrel járt és ezzel az elnyomott népek szabadságharcában új utat nyitott.

A délafrikai hinduknál bevált harci módszer Indiában nem váltotta be Gandhi reményeit. India milliós tömegei nagyobb crót éreztek magukban, mint a natali hinduk és ezért harcaikban mindig átlépték a Gandhi által megszabott vallásos határokat. Valahányszor kihirdették az együtt-nem-működést, mielőtt még azt a gyakorlatban is megvalósíthatták volna, mindig véres zavargások törtek ki. Anglia győztesként került ki a világháborúból. A helyzet alaposan megváltozott és a kormány elég erősnek érezte magát akkor, hogy Indiától megtagadja azokat az engedményeket, amelyeket Délafrikában megadott. Ezért Gandhinak programot kellett volna változtatnia. Nem tette. India legnagyobb pártja, az Indiai Nemzeti Kongresszus minden változtatás nélkül elfogadja régi programját Gandhinak, aki ezzel a nemzeti mozgalom élére kerül.

A pártban már 1917-ben szakadás állott be. Az ügynevezett higgadtabb elemek India önállóságát követelték a Brit Imperium keretei között és ezt törvényes eszközökkel kívánták elérni. A baloldal ezzel szemben eszközöket nem válogatva akarta ugyanezt kiharcolni. És azért a baloldalt kizárták a pártból. 1918 után a hangulat megváltozott. Az angol kormány csonka alkotmányt adott Indiának, amelyet a higgadtabb csoport elfogadott, de a párt zöme elitelt. Ez magaután vont a higgadtabb elemek kizárását. Kizárva a jobb és baloldali csoportokat, az egyeduralgó centrum élére Gandhi került. Jelszavai: az együtt-nem-működés, a polgári engedetlenség, — ismereteseek. Csak hogy ezeket a jelszavakat a nép az ő saját szájíze szerint értelmezte. Ha Gandhi azt tanította, hogy nem szabad az adókat fizetni, a nép megtagadta a bérletek és különböző földesúri járulékok fizetését. Gandhi passzív ellenállást hirdetett a kormánnyal szemben, a kiuzsorázott hindú nép pedig ezt a gyakorlatban a gazdagok ellen alkalmazta. Gandhi, maga is tehetős családból származik és ezen kívül egy olyan szekta tagja, amely az erőszak alkalmazásának megvetését tanítja.²⁾ Három ízben vont a vissza az együtt-nem-működés megindítását. És ez azt eredményezte, hogy az Indiai Nemzeti Kongresszus népi befolyása állandóan csökken.

Gandhi mozgalmát 1919. április 6-án kezdi meg. Erre a napra egész India területén imádkozást és böjtölést tűz ki. (India Har-talját, munkabeszüntetését.) A nyugalom általános volt egész Indiában. Csak Delhiben voltak összeütközések. Gandhit, aki oda-utazott, hogy a tömegeket lecsendesítse, letartóztatták és visszavitték Bombay-ba. Letartóztatásának hírére Pendzsabban felkelés tört ki. Amritsarban a nép fosztogatott és gyilkolt. Az angol

²⁾ Ahinsza — nem sértése semmi életnek. Nem erőszak. Egyik leg-ősibb elve a hindú vallásnak.

csapatok megszállták a várost. Nagy hindú ünnep napján, (április 13.) a tömeg gyülésbe verődött össze, de békésen viselkedett. Ennek ellenére az angol csapatok minden felszólítás nélkül, gyorstüzelő ágyúkkal lötték a népet, míg a munió ki nem fogyott. Az eredmény ötszáz halott, még több sebesült. A halottakkal és sebesültekkel senki sem törődött. Az országban hudiállapotot hirdettek ki és Pendszabban beköszöntött a rémuralom. Repülőgépekkel bombázták a fegyvertelen tömegeket, a korbácsolások napirenden voltak és a tisztos polgárokat arra is kényszerítették, hogy hason csússzanak a katonai bíróságok előtt.

Gandhi ahelyett, hogy a néphangulatot döntő harera használta volna ki, április 18-án felfüggesztette mozgalmát, hogy lecsendesítse a forrongást.

Ebben az időben csatlakoztak a mozgalomhoz. India muzumánjai, az ország legharciasabb rétege. A muzulmán közvélemény azt kívánta az angol kormányzótól, hogy a szultán, vagy a kalifa szuverenitását ne sértse meg. Erre ígéretet is kapott Lloyd George-tól és India alkirályától. A Török Birodalom szétdarabolásával azonban éppen az ellenkezőjét tették. Ez a muzulmánokat kiábrándította. Így kezdődött el a Khilafat (Kalifátus)-mozgalma. Az angolok által szított hindú-muzulmán ellenségeskedés megszűnt és a Khilafat első konferenciáján Gandhi elnököl (1919 október). A konferencia elsőnek határozta meg a kormányzattal való együttműködés visszautasítását, amit Gandhi is helyeselt, de az angol árúcikkek bojkottjához nem csatlakozott. A Khilafat második konferenciája (1919 december) Armisztzárból ultimátumot küldött az alkirálynak arra az esetre, ha az európai békekötés ellenkezze India akaratával. A Bombayban tartott harmadik konferencia kiáltványa már jelezte a kitótó vihárt. Gandhi mindent megtett, hogy ezt feltartóztassa. Bizott abban, hogy a kormány elismeri a hinduk jogait, ugyanúgy, mint Délafrikában. A kormány reformokat vezetett be, hogy csillapítsa a tömegeket de a megígért amnesztia helyett a bebörtönözötteket kivégeztette. Ugyanekkor (1920 május) jutott el a híre a török béke megsemmisítő feltételeinek. A Khilafat-bizottság május 28-án Gandhi indítványára elfogadta az együtt-nem-működés megindítását, amit az allahabadi hindu muzulmán konferencia is megszavazott egyhavi határidót szabva az alkirálynak, hogy az ultimátum követeléseit teljesítse.

1920. július 28-án Gandhi tudtára adja Indiának, hogy augusztus elsején kimondják az együtt-nem-működést és 31-ére Hartalt rendel el, hogy a nép böjtrel és imával készüljön el a nagy akcióra. Augusztus elsején megindul a harc. A hinduk otthagyják hivatalukat, iskoláik kiürülnek, megkezdődik az idegen árúk bojkottálása. „Egész India Nemzeti Kongresszusa“ alkotmányába foglalja India felszabadítását. A Kongresszus 350 tagból álló bizottságot választ a határozatok végrehajtására és egy 15 tagból álló végrehajtó bizottságot, mely a parlamenti kormány szerepét ölti be. Ezzel a ténnyel a hinduk államot szervezték az államban. India igazi államát az angol kormányzatával szemben. Az

angolok kettő között választhattak: vagy tárgyalnak, vagy harcolnak. Az utóbbit választották. Az Egyesült Tartományokban (Allahabad) zavargások törtek ki. A bérlők lázadtak fel földbirtokosaik ellen, eltérve az erőszak elvetésének elvétől. A rendőrség véres rendet teremtett. A szikhek mozgalma szintén 200 halálos áldozatot követelt. 1921. március elején megkezdődött a megtorlás. A hindukat ezerszámra tartóztatták le. Ez újabb forrongásokat idézett elő. A forradalom terjedt és a kormányzat terrorja meggyorsította ütemét. Véres lázongások törnek ki a Nasik-kerületben és Giridih-ben. A vasutak és póstahajók alkalmazottai Bengáliában kéthónapig tartó tiltakozó sztrájkba kezdenek. A teaültvényekről kivonuló 12 ezer kullit a kormány szolgálatában álló fegyveres gurkhák megtámadják. Gandhi megfeszíti minden erejét a békítő szerepében és hosszú beszélgetést folytat lord Reading alkirályal. India muzulmán elemei a legvakmerőbb vállalkozásba fognak. Azzal fenyegetik az angol kormányt, hogyha továbbra is harcol az angorai kormány ellen, kikiáltja a hindú köztársaságot. Július 28-án a Bombayban összeülő „Összindiai kongresszus“-ának bizottsága mindenki kötelességévé teszi a walesi herceg bojkottálását. Angusztusban kitör a moplák lázadása, amely hónapokig eírt. Gandhi Kalkuttából Malabákba akar menni, hogy a lázadást lecsendesítse, de a kormányzat nem engedi. November 4-én a Kongresszus bizottsága felhatalmazza a tartományokat a polgári engedetlenség megkezdésére, mindenek előtt az adófizetés megtagadására. Nov. 17-én az alsó osztályok végrehajtották az Indiát látogató herceg bojkottját Bombayban. A gazdagok, a parszik (India nagykereskedői) és a hivatalos személyek fogadták. A tömeg elkeseredése a gazdagok ellen fordult. Házakat pusztítottak el, sebesültek, halottak heverték az uccán. Gandhi kétségbeesett felhívást intézett Bombay népéhez. A zavargások első hírére a helyszínre sietett és ráparancsolt a lázadókra, hogy oszoljanak szét. A tömeg Gandhit, megjelenésekor megéljenezte, hallgatott, de folytatta a zavargásokat. Gandhi felfüggesztette az engedetlenségre szólító parancsot és sajátmagára 24 óras bójtót szabott ki, hogy önmagát büntesse a többiek erőszakosságáért. Az együtt-nem-működés tovább terjedt. A tartományok hatóságai folytatták a letartóztatásokat, de a walesi herceg december 24-én egy kihalt Kalkuttán vonult keresztül. Gandhi 1922. február 9-én újra bejelenti a polgári elégedetlenség megkezdését, de ennek végrehajtására már nem került sor. Megkezdése előtt Csauri-Csaurában a rendőrség megtámadja a békésen felvonuló tömeget. A tömeg ellentáll. A rendőrség fegyverét használja, de a tömeg dühe elől kénytelen visszavonulni. A rendőrség épületeit a felbőszült nép felgyújtja, a rendőröket lemészárolja és elégeti.

1922. február 16-án megjelent Gandhi meaculpája. „Isten bőségesen árasztotta rám jóakarátát“ — voltak az első szavai. „1919-ben figyelmeztetett először, amikor a Rowlatt-törvény eleni agitáció kezdődött. Ahmadabad, Virangam és Khéda tévedtek. Amritszar és Kaszur tévedtek (itt voltak a véres zavargások). Himalája nagyságú hibának neveztem tévedésemet, megalázkodtam az Isten és az ember előtt és megállítottam nemcsak a

tömeges polgári elégedetlenséget, de a magamét is . . . Másodszor a bombay-i események útján figyelmeztetett. Isten ezeknek szemtanújává tett . . . Megállítottam a tömeges elégedetlenséget, de a legkésőbb megaláztatás a mai . . . Isten világosan beszélt Csauri-Csaura útján. Abban az órában, mikor India a nem-erőszak segítségével akar fellépni a szabadság trónjára, szomorú jóslat a csőcselék erőszakossága . . . Az együtt-nem-működők ellenőrzésére van szükség az ország erőszakosságával szemben. Ez csak akkor lesz lehetséges, mikor India huligánjait (csavargóit) megfékezték már!“ Ezután nyilvánosan öt napos börtönt szabott ki magára.

Gandhi az agyonsanyargatott néptömeg lázadását elítéli és a lázadókat csavargóknak bélyegzi, Vallási elfogultsága nem enged meg, hogy eltérjen a krisztusi igékre hasonlító harci módszertől és a huszadik század gyorstüzelő ágyúival szemben továbbra is az Ahinszat hirdeti. Háromszor indította el a forradalom gépezetét, de már a kerék első fordulatanál megijedt és leállította. Tőle függött, megkezdődik-e a politikai forradalom, de vallási meggyőződése mindig visszatartotta a döntő időben. Ha ezekben az években Gandhi helyett a hindu nemzeti mozgalom élén egy a reális viszonyokkal tisztában lévő politikus áll, az emberiség legnagyobb méretű forradalma megváltoztatja a világtörténelem folyását.

Az Indiai Nemzeti Kongresszus fénykora lezárult. Anglia és Törökország kibékülésével a muzulmán mozgalom, ha nem is olyan méretekben, mint a háború előtt a hinduk ellen fordúl.

1929-ben a lahorei kongresszuson az eddiginél radikálisabb programot foglal el. A passzív ellenállás újra megkezdődik, de a párt (1930-31-32-34) minden esetben megegyezik a kormánnyal. 1936-ban a Kongresszusnak 636 ezer tagja van. Ez a szám India lakosságához viszonyítva kevés. A tagság semmiféle összeköttetésben nem áll a vezetőséggel. Egyetlen feladata évenként kiküldötteket választani a tartományi kongresszusba.

Az 1922-ben lezajló mozgalmas idők után Gandhi ellensúlyozására megalakul az Önálló Párt az „Összindiai Kongresszusban“. A hindu felső rétegek Gandhit „forradalmárnak“ tartották. Programjuk: együttműködés Angliával. 1925-ben megalakul a nemzeti szocialista csoport és működik egész 1936-ig. 1928-ban Gzsavaharlala Nehru, a Kongresszus elnöke megalakítja a Függetlenségi Ligát, amelynek célja India függetlenítése. Ez a függetlenítés alapján véve nem más, mint Indiának dominiumi rangra való emelése. Az anglofil hindu gyárosok és nagybirtokosok megalakítják a Liberalisták Nemzeti Szövetségét.

Ma tehát újra három politikai áramlatra oszlik fel az Indiai Nemzeti Kongresszus. Ezek közül még ma is Gandhi csoportjának van legnagyobb befolyása a tömegekre. A három áramlat mellett még egy csoport működik Szocialisták Kongresszusa néven. Programja a párt demokratizálása, a munkások politikai szervezése. Ezzel be is végezhetjük India legnagyobb politikai alakulatának, az Indiai Nemzeti Kongresszusnak ismertetését.

India második pártja a Nemzeti Liberalisták Pártja néven

működik. 1918-ban vált ki a Kongresszusból és tipikus pártja lett a földbirtokosoknak, gyárosoknak, magasabb hivatalnokoknak és pénzembereknek. Programja Indiát dominiumi rangra emelni, de politikai befolyása gyenge. 1925-ben jelentkezik a Hindú-Maha-Szabha klerikális párt. Szervezői átfogó, jobban mondva központi szerepet szántak ennek a pártnak, de a konzervatív földbirtokos rétegeket kívül mászt nem tudtak maguk köré csoportosítani. A muzulmánellenes tüntetéseknek és harcoknak ez a párt a főirányítója.

A hindúk politikai mozgalmának ellensúlyozására a muzulmánok 1906-ban megalakították az Indiai Muzulmán Ligát. Ez a mozgalom még ma is fennáll. A Ligának politikai programja nincs, a tömegek között nem fejt ki tevékenységeit. A muzulmán bürokrácia, a nagybirtokos réteg és a papság érdekeit képviseli. A Ligából 1928-ban kivált az u. n. Összindiai Muzulmán Konferencia. Ez a párt nincs éles ellentétben az I. N. K.-val és hol az angol kormány, hol pedig a Kongresszus mellé áll. A passzív ellenállásból nem vette ki részét. Indiának a dominium jogát követeli. A muzulmán főpapság a Gzsamat-Ul-Ulema politikai egyesületbe tömörül. A legújabb időkben ez a szervezet két részre szakadt. Az egyik része a kormányt, a másik a Kongresszus pártját támogatja. Az 1918—22 években szereplő Khilafat mozgalom ma az angol kormány szolgálatában áll. Mozgalma a hindúk elleni harcban merül ki.

Az indiai munkásmozgalom 1922-ben kezdődik. De politikai célkitűzései ekkor még ugyanolyan zavarosak, mint a polgári pártoké. Tolsztoj vallásos politikai elgondolásai itt ugyanúgy talajra találnak, mint a Gandhi által vezetett I. N. K.-ban. 1925-ben azonban már komoly mozgalommal kell számolniuk a polgári pártoknak. Az I. N. K. keretein belül sikerül Bengáliában, majd Bombay-ban a Kongresszus Munkás Csoportjai néven politikai szervezetet teremteni. Ezek a csoportok kis lapokat adnak ki és ezek készítik elő a talajt az 1927-ben megalakuló Munkás-Paraszt Pártnak. A kantoni forradalom nagy lökést ad ennek a mozgalomnak, olyannyira, hogy 1928 vége felé Kalkuttában megtartják a Munkás-Paraszt Párt összindiai kongresszusát. E mozgalomnak 1929-ben nagy rohamot kell kiállnia. A sztrájkhullám alkalmával a vezetők nagy részét letartóztatják. Az 1934-es nagy sztrájkok megtorlásaként a pártot törvényen kívül helyezik. További fejlődését és politikai szervezkedését azonban nem akadályozhatták meg.

Ma a pártok legnagyobb része megegyezik abban, hogy legelőszörban is Indiát kell felszabadítani. Ezért a célért különböző módon harcolnak. Már újból nagy sztrájkokat jeleznek mindenhol. Gandhi is kijelentette, hogy India függetlenségét el kell érni, de a polgári engedetlenség mozgalmát nem meri újból megkezdeni, mert a mai léghört ugyanolyannak tartja, mint amilyen 1922-ben volt és fél a zavargásoktól. Gandhi szava már nem olyan tényező, mint volt közvetlenül a világháború után. Helyébe Nehru kerül, akinek befolyása a tömegekre napról-napra nő.

Az új világháború elkezdődött és ez a Brit világbirodalmat ismét megpróbáltatások elé állítja. India függetlenségi pártjainak ki kell használniuk ezt a helyzetet és amint az események bizonyítják: ki is használják. Egyre sűrűbben olvashatunk híreket a különböző indiai pártok követeléseiről és ez azt bizonyítja, hogy a mozgalom elérkezettnek látja az időt a hindúk régi vágyának megvalósítására. Hogy melyik párt veszi át a vezetőserepet, azt az eddigi, kialakulásban lévő helyzetben még nem látni tisztán. A fennálló pártoknak azonban alapos revízió alá kell venni programjaikat és módszereiket, ha eredményt akarnak elérni. Az sincs kizárva, hogy egy, eddig még a felszínre nem került párt veszi a döntést kezébe.

Szakács Gábor

Világszemle

Az események beszélnek . . .

A szovjet csapatok három hetes offenzívájukkal áttörték a Mannerheim-vonalat. Az angolok által szervezett sajtókampány ellenére, az „egymás után megsemmisített szovjet hadtestek, a vörös katonák hullahegyei” és más hasonló jók ellenére, a bevehetetlennek hitt erődvonalak átszakadtak. Viipuri körülzárva. Az orosz csapatok feltartóztathatatlanul nyomulnak előre. Finnország sorsa megpecsételődött . . .

A világsajtó lehalkította hangját. A skandináv államok lapjai majdnem három hónapon keresztül uszítottak a Szovjet ellen. Három hónapig hiába verbuváltak önkénteseket a finnek részére. Most egyszerre csak felismerték, hogy a Szovjetunió hatalom. Hiábavaló minden segélykérés, a finneken segíteni úgy sem lehet. A Szovjetunió katonai felkészültségével még nyugati segítség esetén sem lehet felvenni a versenyt. A norvég és svéd lapok vezércikkei kivétel nélkül a semlegesség mellett kardoskodtak. Hangjuk már-már angolellenessé vált, különösen az Altmark esete után. Ebben az esetben mutatta ki először Anglia a foga fehérét. Ha angol érdekekről van szó, Albion nem ismer semmiféle semlegességi jogot.

A török lapok mindig hangoztatták ugyan országuk semlegességét, de elhangzottak olyan kijelentések is, különösen a közkeleti eseményekkel kapcsolatban, hogy egy angol-orosz konfliktusban a nyugatiakkal kötött kölcsönös megsegítési szerződés értelmében, Törökország magától értetődően a szövetségesek oldalán fog harcolni. A török lapok több esetben tápot adtak a nyugati sajtónak az oroszellenes kampányhoz. Különösen a kaukázusi előkészületekkel, az állítólagos határincidensekkel kapcsolatban. Most egyszerre innen is más szelek fújnak. Törökország nem hajlandó idegen érdekekért semlegességéről lemondani. Törökország nem köteles az esetleges oroszellenes hadműveletekben résztvenni. Törökország csak megtámadása esetén kerülhet háborúba . . .